

PM 2011: RIII (Dnr 309-4071/2003)

**Arkitekttävling med förslag på lösningar på tillgängligheten
för funktionshindrade och äldre i trevåningshus utan hiss**
Skrivelse från Margareta Olofsson (V)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelse från Margareta Olofsson (V) om ”Arkitekttävling med förslag på lösningar på tillgängligheten för funktionshindrade och äldre i trevåningshus utan hiss” anses besvarad med vad föredragande borgarrådet anfört i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Regina Kevius anför följande.

Ärendet

Margareta Olofsson (V) har lämnat en skrivelse till kommunstyrelsen den 3 december 2003 med förslag att staden ska utlysa en arkitekttävling för att komma med förslag på lösningar på tillgängligheten för äldre och personer med funktionsnedsättning i trevåningshus. Därutöver föreslås att kommunstyrelsen ska uppmana berörd nämnd att göra en sammanställning av de erfarenheter som finns avseende ombyggnad i trevåningshus.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anser att anordnandet av arkitekttävlingar är mycket resurskrävande för staden. Med tanke på att det mer är tekniska lösningar än några arkitektoniska värden som kan leda till ökad tillgänglighet, är det tveksamt vilken nytta en arkitekttävling enligt den föreslagna inriktningen skulle ha. Stadsledningskontoret anser att det finns andra möjligheter att lyfta frågan i staden.

Stadsbyggnadsnämnden anser att anordnandet av arkitekttävlingar är mycket resurskrävande. Med tanke på att det troligen främst är ekonomiska och tekniska lösningar mer än arkitektoniska som kan leda till ytterligare framgångar för tillgängligheten i trevåningshus utan hiss, anser nämnden att det är tveksamt med nyttan av en tävling med den föreslagna inriktningen.

Stockholms Stadshus AB:s koncernledning anser att det är angeläget med åtgärder som kan underlätta för de personer som har problem med tillgängligheten till sin bostad och tillstyrker därför skrivelsens förslag om en tävling. Denna bör dock även omfatta företag och konstruktörer inriktade på avancerad teknikutveckling. Detta

främst för att understryka intentionen att tävlingen ska vända sig till alla intressenter och inte bara till arkitektkåren.

Mina synpunkter

Skrivelsen lyfter en fråga som är både angelägen och ständigt aktuell. Hela Stockholm ska vara attraktivt och tillgängligt för alla som bor och verkar i vår stad. Det är angeläget med åtgärder som kan underlätta för de personer som har problem med tillgängligheten till sin bostad. Arbetet för att minska hinder i den befintliga stadsmiljön och i bostadshus för äldre och personer med funktionsnedsättning har haft hög prioritet under lång tid. Den senaste tioårsperioden har staden investerat 1,2 miljarder kronor i tillgänglighetsåtgärder.

Stockholms stad har sedan över två decennier höga ambitioner för tillgänglighet. De nationella normerna har successivt närmat sig Stockholms ambitionsnivå, men fortfarande ställer staden högre krav än vad som föreskrivs i lagstiftning och byggnormer. Enligt kommunfullmäktiges beslut 2004 om handikappolitiskt program för Stockholms stad ska riktlinjerna i gatu- och fastighetsnämndens så kallade Utemiljöprogram från 2001 tillämpas vid alla förändringar i den yttre miljön. Det är den praxis som stadens nämnder följer. Under 2011 ska ett nytt program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning antas, som tydligare än det tidigare handikappolitiska programmet ställer upp indikatorer och skapar förutsättningar för uppföljning av stadens tillgänglighetsarbete.

Vad gäller skrivelsens förslag är det lovvärt till sitt syfte. Men anordnandet av arkitekttävlingar är resurskrävande. Med tanke på att det snarare är tekniska lösningar än några arkitektoniska värden som kan leda till ökad tillgänglighet är det tveksamt vilken nytta en arkitekttävling skulle ha. Jag tror snarare att äldre och personer med funktionsnedsättning gynnas av att staden fokuserar på de åtgärder som ingår i trafik- och renhållningsnämndens handbok "Stockholm – en stad för alla" samt det nya programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelse från Margareta Olofsson (V) om "Arkitekttävling med förslag på lösningar på tillgängligheten för funktionshindrade och äldre i trevåningshus utan hiss" anses besvarad med vad föredragande borgarrådet anfört i denna promemoria.

Stockholm den 28 april 2011

REGINA KEVIUS

Bilaga

Skrivelse från Margareta Olofsson (V) om arkitekttävling med förslag på lösningar på tillgängligheten för funktionshindrade och äldre i trevåningshus utan hiss

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Karin Wanngård* (S) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. I huvudsak tillstyrka skrivelsens förslag till en tävling
2. Därutöver anföras.

Stockholm ska sträva efter att bli världens mest tillgängliga stad. Då är det viktigt att hitta lösningar inte bara för att göra nybyggnation tillgänglig, utan även för att renovera och bygga om.

Det är angeläget att hitta bra åtgärder för att underlätta för personer som har problem med tillgängligheten i sin bostad. Tävlingen bör dock utökas till att omfatta också företag och konstruktörer inriktade på avancerad teknikutveckling. Detta eftersom det antagligen är tekniska lösningar som i första hand kan lösa problemen.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Att bifalla skrivelsen
2. Att också säga följande

Fortfarande behöver mycket göras för att Stockholms stad ska bli en stad tillgänglig för alla. Det gäller även många trevåningsbyggnader som saknar hiss. Såsom föreslås i skrivelsen vore det en god idé att utlysa en tävling, där förslag inlämnas på lösningar på tillgängligheten i dessa byggnader. Några remissinstanser anser att arkitektävlingar är för resurskrävande, och att ”det mer är tekniska lösningar än några arkitektoniska värden som kan leda till ökad tillgänglighet”. Dessa remissinstanser har emellertid inte läst skrivelsen ordentligt. Där står att tävlingen ska vara öppen för alla – såväl konstruktörer som privata bolag, arkitektbyråer, Kooperationen och andra. Svenska Bostäder och Familjebostäder var också, vid tiden för remissrundan, positiva till en sådan tävling.

En av stadsbyggnadskontorets synpunkter är väl värd att beakta, den att särskilt goda exempel bör lyftas fram t ex genom utställningar och seminarier som bostadsbolagen och brukarrörelser kan vara med och anordna.

ÄRENDET

Margareta Olofsson (V) har lämnat en skrivelse till kommunstyrelsen den 3 december 2003 med förslag att staden ska utlysa en arkitekttävling för att komma med förslag på lösningar på tillgängligheten för äldre och personer med funktionsnedsättning i trevåningshus. Därutöver föreslås att kommunstyrelsen ska uppmana berörd nämnd att göra en sammanställning av de erfarenheter som finns avseende ombyggnad i trevåningshus.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Anordnandet av arkitekttävlingar är för staden mycket resurskrävande. Med tanke på att det mer är tekniska lösningar än några arkitektoniska värden som kan leda till ökad tillgänglighet, är det tveksamt vilken nytta en arkitekttävling enligt den föreslagna inriktningen skulle ha. Stadsledningskontoret anser att det finns andra möjligheter att lyfta frågan i staden.

Att åstadkomma tillgänglighet för funktionshindrade är ett viktigt åtagande för staden. Information om tillgänglighet för funktionshindrade finns på olika ställen i staden, bl.a. driver Stadsbyggnadsnämnden projektet "Entré Stockholm" som visar hur tillgängligheten är till olika lokaler dit allmänheten har tillträde, exempelvis affärer, restauranger och museer. Även Idrottsnämnden, Kulturnämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden ger ut särskild information om tillgängligheten för funktionshindrade. Gatu- och fastighetsnämnden har tagit fram ett utemiljöprogram för tillgänglighet och arbetar nu tillsammans med stadsbyggnadsnämnden med att ta fram ett innemiljöprogram för tillgänglighet. Därutöver arbetar gatu- och fastighetsnämnden med att ta fram tillgänglighetsplaner för alla stadsdelsområden.

Stadsbyggnadsnämnden utgör tillsynsmyndighet för lagen om "Enkel åtgärdade hinder" och skall vid en anmälan om enkla brister i tillgänglighet se till att åtgärderna vidtas.

Enligt stadsbyggnadsnämnden är det inte möjligt göra en sammanställning av de erfarenheter som finns avseende ombyggnad i 3-våningshus eftersom det inte finns tillgång till något gemensamt datoriserat ärendehanteringssystem. En manuellt framställd sammanställning skulle kräva mycket stora resurser. Enligt stadsbyggnadsnämnden är erfarenheten att insatserna inte resulterade i så stora förändringar i tillgängligheten trots de stora resurser som satsades på 1980-talet.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2004 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 mars 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Att åstadkomma tillgänglighet för rörelsehindrade är en del av stadsbyggnadsnämndens och kontorets viktiga åtaganden. Plan- och bygglagen föreskriver att nya byggnader ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga och detsamma gäller för tomter och allmän platsmark. Vid omfattande ombyggnader ställs också i princip samma krav. I befintliga byggnader kan däremot inte krav ställas på tillgänglighet utan att andra åtgärder vidtas. Undantag är den lag om ”Enkelt avhjälpna hinder” som trädde i kraft 1 juli 2001.

Stora resurser satsades på 1980-talet för att åstadkomma tillgänglighet för funktionshindrade till trevåningshus utan hiss. Staten satsade på både en teknikupphandling och på subventioner. Teknikupphandlingen gick ut på att en expertgrupp under två års tid försökte hitta lösningar för tillgänglighet. Staden gjorde också egna försök med att t ex via nybyggda hiss-försedda tillbyggnader förbättra tillgängligheten i ett område. Försöken med nya tillbyggnader, den statliga teknikupphandlingen och subventionerna (25% stat och 25% kommun)

resulterade i ett antal hiss-försedda trappuppgångar, men i och med att subventionerna upphörde installerades inte längre några hissar. Någon noggrann sammanställning över erfarenheterna låter sig dock inte göras utan stora resurser, eftersom kontoret på 1980-talet inte hade något datoriserat ärendehanteringssystem.

Anordnandet av arkitektävlingar är mycket resurskrävande. Med tanke på att det troligen främst är ekonomiska och tekniska lösningar mer än arkitektoniska som kan leda till ytterligare framgångar för tillgängligheten i trevåningshus utan hiss, anser kontoret att det är tveksamt för kontorets del med nyttan av en tävling med den föreslagna inriktningen.

I ett slutbetänkande ”Äldrepolitik för framtiden” och i en Boverksrapport, båda från oktober 2003 föreslås att staten bör lämna bidrag till hissinstallationer för att underlätta boendet för såväl rörelsehindrade som äldre personer. Regeringen har ännu inte redovisat sin syn i frågan. Ett beslut om bidrag till hissar skulle kunna förbättra tillgängligheten i befintliga hus utan hiss.

Inom stadsbyggnadskontoret ryms bostadsanpassningen, en egen avdelning med ansvar att bostadsanpassa icke tillgängliga bostäder för den enskildes behov.

Stadsbyggnadskontoret anser att det vore viktigt att ytterligare lyfta frågan om tillgänglighet i staden t ex genom att staden visar upp från tillgänglighetssynpunkt särskilt goda exempel. Allmännyttiga bostadsbolagen tillsammans med handikapprörelsen skulle också på egna initiativ kunna anordna utställningar eller seminarier i syfte att sprida och utveckla idéer i tillgänglighetsfrågor i bl.a. äldre bebyggelse.

Information om tillgänglighet för funktionshindrade finns på olika ställen i staden, bl.a. driver stadsbyggnadskontoret projektet ”Entré Stockholm” som visar hur tillgängligheten fungerar till olika lokaler dit allmänheten har tillträde, exempelvis affärer, restauranger och muséer.

Gatu- och fastighetskontoret har tagit fram ett utemiljöprogram för tillgänglighet (beslut i gatu- och fastighetsnämnden i maj 2001) och arbetar nu tillsammans med stadsbyggnadskontoret med att ta fram ett innemiljöprogram för tillgänglighet.

I plan- och bygglagens 17 kap 21 a § föreskrivs att i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde ska enkelt avhjälpna hinder för lokalernas eller platsernas tillgänglighet åtgärdas. Gatu- och fastighetskontoret arbetar med att ta fram tillgänglighetsplaner för alla stadsdelar. Planerna redovisar vilka åtgärder (inklusive de enkelt avhjälpna hindren), som staden avser att åtgärda i stadsdel för stadsdel. Stadsbyggnadsnämnden utgör tillsynsmyndighet för lagen om ”Enkel avhjälpna hinder” och ska vid en anmälan om enkla brister i tillgänglighet se till att åtgärderna vidtas.

Tjänsteutlåtandet har utformats i samråd med representant för stadsbyggnadsnämndens handikappråd.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s koncernledning har inkommit med ett kontorsyttrande daterat den 7 april 2004 med i huvudsak följande lydelse.

Underremisser

Svenska Bostäder, Familjebostäder och Stockholmshem har lämnat följande synpunkter på skrivelsen.

Svenska Bostäder tillstyrker att en tävling genomförs men anser att denna ska göras mer öppen och förutom arkitekter även ska kunna omfatta företag och konstruktörer inriktade på avancerad teknikutveckling. I tävlingen bör särskilt uppmärksammas behovet av hjälpmedel för transport av varor till och från lägenheten. Svenska Bostäder ställer gärna ett antal trapphus till förfogande för tillämpning och test av tävlingsförslag.

Familjebostäder anser också att det är önskvärt att dels inventera och sammanställa tidigare erfarenheter av hissombyggnader i trevåningshus, dels se över vilka alternativ som finns. Däremot bör den föreslagna tävlingen istället utformas som en gestaltningstävling. Detta främst för att understryka borgarrådets intention att tävlingen skall vända sig till alla intressenter och inte bara till arkitektkåren.

Stockholmshem ser stora problem med att få till bra lösningar med nya hissar i sitt äldre fastighetsbestånd. Bolaget förordar istället i första hand kompletteringsbebyggelse i sina äldre bostadsområden. De lägenheter som på olika sätt ges en bättre tillgänglighet bör enligt bolagets mening reserveras för äldre och rörelsehindrade allteftersom lägenheterna blir lediga. För att detta koncept ska kunna vara hållbart krävs dock att hyreslagen ändras så att bytesrätten begränsas till den krets som boendet vänder sig till, exempelvis personer 65+.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen anser att det är angeläget med åtgärder som kan underlätta för de personer som har problem med tillgängligheten till sin bostad och tillstyrker därför skrivelsens förslag om en tävling. Denna bör dock även omfatta företag och konstruktörer inriktade på avancerad teknikutveckling. Detta främst för att understryka intentionen att tävlingen skall vända sig till alla intressenter och inte bara till arkitektkåren.